

[bez názvu]

Richard Rorty

◆ bytový seminář, česky | anglicky, vznik: 13. 5. 1985

◆ private seminar, Czech | English, origin: 13. 5. 1985

[bez názvu] [1985]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1985-05-13 Richard Rorty (1) [LVH136VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 15. 5. 85 Richard Rorty.

Jiný hlas: I thought that I would try to tell you about two questions that are on the minds of *American philosophers* these days.

Jiný hlas: Já vám řeknu jenom něco málo o dvou otázkách, které dnes trochu hýbou americkým myšlením v dnešní době.

Jiný hlas: The first question is usually described as the issue between *realism* and *anti-realism*.

Jiný hlas: První otázka se týká vztahu mezi tím, čemu se říká *realismus* a *nerealismus* nebo *antirealismus*.

Jiný hlas: It is the question of whether it is useful or sensible to think that things have *intrinsic* properties, properties that belong to their very *nature* as opposed to other properties which are merely *relative* or *relational* or *apparent*.

Jiný hlas: Je to otázka, zda věci mají nějaké své vlastní vnitřní vlastnosti, nebo zda jejich vlastnosti jsou jenom vždycky relativní, vždycky v relaci k pozorovateli, k někomu, k něčemu.

Jiný hlas: The *realists* are the *philosophers* who think that it does make sense to make a distinction between *intrinsic* and *non-intrinsic* properties. The *anti-realists* think that it's silly to even attempt it.

Jiný hlas: Já jsem tam předtím maličko něco vynechal, tak teď se to vrací, čili už to nebudu opakovat. *Realisté* jsou ti, kteří mají za to, že má smysl rozlišovat mezi těmi vlastními vnitřními vlastnostmi, které patří věcem samotným, a mezi pouhými těmi relativními vlastnostmi. A naproti tomu *antirealisté* jsou přesvědčeni, že to smysl žádný nemá, že není ani možná žádná kontrola, že vždycky jsme to my, kteří to nějak kontrolují, a tudíž je to vždycky prostřednictvím subjektivním a nerealistickým.

Jiný hlas: The *anti-realists* are often called *pragmatists*, and Dewey and James are examples of *philosophers* who are thought to be saying "it doesn't matter what the world is like in itself, all that matters is how well we can handle it".

Jiný hlas: Ten antirealistický směr je v Americe především zastoupen *pragmatismem*. Hlavními představiteli jsou James a Dewey a ti tedy tvrdí, že nemá nejmenší smysl se starat o to, jaký je svět nebo jaké jsou věci samy o sobě. Že to, co nás zajímá, to, co je důležité, je, jak s tím můžeme pracovat, jak se s tím dá zápolit.

Jiný hlas: The *pragmatists* don't all agree with each other, but there is a tradition in America that runs from James to Dewey to people like Quine and Davidson and Putnam. These last three are perhaps the most important contemporary American *pragmatists*.

Jiný hlas: Mezi *pragmatisty* není nějaké jednotné mínění ve všech věcech, ale je taková řada na sebe navazující, která začíná Jamesem a Deweyem a pak jsou tam jako... *the first I didn't catch*.

Jiný hlas: Quine.

Jiný hlas: Quine.

Jiný hlas: Davidson.

Jiný hlas: Davidson.

Jiný hlas: Putnam.

Jiný hlas: Putnam. *You mentioned as the first was somebody I didn't catch*.

Jiný hlas: No.

Jiný hlas: Tak Quine, Davidson, Putnam a další. Já jsem měl dojem, že tam ještě řekl někoho, ale teď jsem to neslyšel.

Jiný hlas: The contemporary *pragmatist* or *anti-realist* view is that you don't need either a *theology* or a *metaphysics* or a *cosmology*. You don't need any account of the *nature of the world*.

Jiný hlas: *Pragmatisté* mají za to, že není zapotřebí žádné *theologie*, žádné *metafyziky*, žádné *kosmologie*, žádného zkoumání přírody nebo prostě žádné pojetí přírody a povahy světa a tak dál. Prostě to nepotřebujeme.

Jiný hlas: On the *pragmatist* view, science doesn't tell us the *nature of the world*. It simply finds a language which is useful for predicting and controlling the world.

Jiný hlas: *Pragmatisté* mají za to, že věda nám vůbec neříká, jaký svět je, nýbrž je to jenom způsob vypovídání o tom, co se s tím dá dělat, jak se s tím dá pracovat a jak se o tom můžeme dohovoreit.

Jiný hlas: So for the *pragmatists*, for example, there isn't any issue between *science* and *religion* because these are simply two ways of speaking useful for different purposes.

Jiný hlas: No a proto není vlastně problémem vztah mezi vědou a náboženstvím. To jsou prostě dva způsoby mluvy, řeči, dva jazyky, kterých se užívá k různým účelům.

Jiný hlas: And in particular, there is no reason to have a *philosophical* discipline of *metaphysics* which mediates between or either mediates or decides between, for example, a *physicalist* universe and a *theistic personalist* universe.

Jiný hlas: A tak není z tohoto hlediska vůbec zapotřebí nějaké *metafyziky*, která by buď zprostředkovala, nebo nějak proti sobě stavěla dva názory, dvojí způsob myšlení, totiž vědecký třeba a náboženský, a nějakým způsobem to dávala dohromady.

Jiný hlas: The *realists*, the *anti-pragmatists*, are the people who say that truth is *correspondence to reality*. And the *pragmatists* reply that the notion of a sentence corresponding to the world doesn't make sense.

Jiný hlas: *Realisté*, *antipragmatisté*, jsou přesvědčeni, že pravda je něco, co koresponduje, odpovídá skutečnosti. Naproti tomu ti *irealisté* nebo *nerealisté*, *protirealisté*, ti říkají, že něco takového nemá smysl, protože k tomu, jak věci jsou, aniž – teď to trochu rozvedu – aniž bychom se dívali, poslouchali a tak dále, prostě k tomu se nikdy nedostaneme.

Jiný hlas: The *pragmatists* will say that to say that a sentence is true is just to say that it can be *justified* by reference to the rest of our *beliefs* at the present time.

Jiný hlas: *Pragmatisté* říkají, že vypovídat o něčem, že to je pravdivé, znamená jenom to, že to nějakým způsobem souhlasí s našimi vírami – to je tam trošičku... s tím, čemu věříme, o čem jsme přesvědčeni, s našimi přesvědčeními a tak dále, a že to nějak jde dohromady. Nic víc.

Jiný hlas: So the *pragmatists* think that truth is not a relation between *language* and *reality* or a relation between the *mind* and *reality*. Truth is just *justification*, the relation of some *beliefs* to other *beliefs*.

Jiný hlas: Jsou totiž... *pragmatisté* jsou přesvědčeni, že pravda není otázkou vztahu, nebo pro pravdu není relevantní otázka vztahu mezi jazykem a skutečností nebo mezi myslí a skutečností, nýbrž že to je jenom jakési ospravedlnění nějakých přesvědčení pomocí jiných přesvědčení, ve vztahu k jiným přesvědčením. A to přesvědčení je něco, co v angličtině je také jako víra, ale nikoliv v křesťanském smyslu, ale jako věřivost, to, čemu věříme. Což je něco úplně jiného než realita, realitě nemusíme věřit.

Jiný hlas: So the *realists* think that it's important to decide which sentences are really true because there is something out there in the world that makes them true.

Jiný hlas: *Realisté* jsou přesvědčeni, že je nezbytné a smysluplné se ujišťovat tím, jaké věci jsou, jak jsou o sobě, a tedy mluvit pravdivě. A vypovídat pravdivě znamená vždycky nějak ve shodě, v odkazu k tomu, o čem se vypovídá.

Jiný hlas: So the *realists* say that there are certainly *atoms* and *electrons* that make the sentences of *physics* true, but perhaps there is nothing which make the sentences of *mathematics* or of *ethics* true.

Jiný hlas: *Realisté* jsou přesvědčeni, že jsou nějaké atomy a elektrony a tak dále, které způsobují nebo té... teď nevím, jak to říct, dělají, že výpovědi fyziky jsou pravdivé, čili ospravedlňují výroky fyziky jako pravdivé. Pravděpodobně žádné takové skutečnosti nejsou pro matematiku nebo pro etiku.

Jiný hlas: So the *realists* think that *Plato* was right to ask: Are there really such things as numbers? Is there really such a thing as the good? and so on. The *pragmatists* think that *Plato* should never have asked those questions.

Jiný hlas: *Realisté* jsou přesvědčeni, že má smysl zkoumat, jestli jsou takové skutečnosti jako čísla, naproti tomu – a ještě jmenoval něco druhého, pomáhejte mi, prosím, mně to vypadne vždycky z hlavy – a ti

pragmatisté naopak říkají, že to nemá vůbec smysl zkoumat, jestli jsou čísla nebo to dobro a tak dále. To je zbytečné, to nepotřebujeme vědět, jestli něco takového je samo o sobě.

Jiný hlas: So from the *pragmatist* point of view, all that we need to worry about is which *beliefs* can be *justified* by what other *beliefs*. Everything is a matter that's contained within human language. But the *realists* have to worry about the skeptical question: Can language represent *reality*? Or can the *mind* represent *reality* accurately?

Jiný hlas: *Pragmatisté* tedy jsou přesvědčeni, že má smysl jenom dbát na jakousi souvislost a souhru mezi našimi přesvědčeními, vírami. Kdežto *realisté* jsou toho názoru, že je vždycky třeba ověřovat, zda ty naše představy, pojmy, poznatky a tak dál představují, reprezentují skutečnost, nebo ne.

Jiný hlas: These arguments between *realists* and *pragmatists* become extremely technical and involve questions in *psychology* and in *semantics*. And a great deal of American *filosofie* is concerned with those technical questions.

Jiný hlas: Ta argumentace mezi realismem a *antipragmatismem* nebo *pragmatismem* nabývá na bázi a aktuálnosti zejména v oborech psychologie a sémantiky. A tam také se ta diskuse rozvíjí a trvá.

Jiný hlas: I am not going to discuss the technical problems, but I brought along with me a paper about Davidson and the theory of truth that discusses some of the technical issues if anyone would care to read it sometime.

Jiný hlas: Ještě jsem tam vynechal, že touhle diskusí se nebude zabývat podrobně, protože zachází do neobyčejně složitých technických detailů, ale že tady nám předvede jakési hlavní rysy pojetí pravdy v tom *pragmatickém* pojetí, zejména v odvolání na *Davidsona*.

Jiný hlas: Instead of discussing the technical questions, I will turn to a second question which comes up in political and social philosophy and which is related, I think, to the realism and anti-realism question.

Jiný hlas: Místo toho, že bych se tady začal bořit do těch technických detailů, tak se budu věnovat širšímu spektru otázek souvisejících s politickou a sociální filosofií, kde tahle problematika má zejména svůj význam.

Jiný hlas: This second question is the question of whether traditional American liberalism is a sufficient theory or a sufficient philosophy for society. The pragmatists, pragmatism, particularly in John Dewey, has been associated with liberalism, pluralism, social democracy, and the sort of mainstream American political thought.

Jiný hlas: V tom třeba velmi významná otázka se otvírá, zda ten tradiční americký liberalismus je dostatečným filosofickým podkladem, a nebo ne. Že třeba ten jeden z těch hlavních prvních představitelů Dewey, to byl liberál, přičemž musíme ovšem pamatovat na to, že v americkém kontextu *liberal* znamená něco víc, než my tady říkáme. My jsme takoví zvyklí jako proti liberalismu se spíš postavit tak jako vůči něčemu plochému, mělkému a tak dále. V Americe to znamená pokrokovost, něco jako pokrokovost, tak pozitivní.

Jiný hlas: Vlastně o té druhé otázce... to mluvíte na začátku o dvou problémech?

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: A tohle je ten druhý.

Hejdánek: Ano, ano, ano.

Jiný hlas: Zřejmě se chce právě... No, tak Dewey je typický liberál, pluralista, sociálně demokraticky orientovaný a tak dále, tedy tam to sepětí je zřejmé.

Jiný hlas: The American political tradition beginning with Thomas Jefferson in the 18th century has a tradition of not having any religious or philosophical basis for democratic institutions.

Jiný hlas: Tradiční liberální myšlení, jak je představuje třeba Thomas Jefferson v osmnáctém století, to je přesvědčení, že není zapotřebí pro demokratičnost nebo pro demokratické zaměření žádný speciální filosofický základ.

Jiný hlas: Thomas Jefferson was the third president of the United States, but when he said what should be on his tombstone, what his epitaph should be, he said Thomas Jefferson, the author of the

Declaration of Independence, of the statute of religious freedom and founder of the University of Virginia.

Jiný hlas: Jefferson byl třetím prezidentem americkým, a když šlo o to, co by mělo být na jeho náhrobku, jeho epitař, tak tam mělo být, on specifikoval tyto tři body... autorem Deklarace nezávislosti, za druhé zákona o náboženské svobodě, náboženské snášenlivosti a rovnoprávnosti a zakladatelem univerzity.

Jiný hlas: The importance of founding the university was that it was the first non-religious university in America. In fact, it was the first non-religious university in the English-speaking world. And Jefferson was very proud of not just founding the university, but writing the first law that said that no difference of religious opinion would ever matter.

Jiný hlas: Ta univerzita měla zvláštní význam v tom, že to byla první nenáboženská, na náboženství nezávislá nebo na náboženství nepostavená univerzita vůbec ve Spojených státech. V skutečnosti to byla první nenáboženská univerzita v anglicky mluvícím světě. A Jefferson byl velmi hrdý ne na to, že založil univerzitu, ale že to je univerzita, kde náboženské přesvědčení nebo vyznání prostě není důležité, nic neznamená, není ani na prospěch ani na závalu pro studium.

Jiný hlas: So since Jefferson, American politics has always had this tone that you must never ask what someone's fundamental beliefs are because those are private and politics, government, law is public. And Dewey and later Rawls, a professor at Harvard who wrote *A Theory of Justice*, said not only is religion irrelevant to political institutions, so is philosophy.

Jiný hlas: Od toho Jeffersona se zdůrazňuje v té americké tradici liberální, že je to soukromá záležitost, čemu kdo věří, a že to nemá mít žádné pozitivní ani negativní důsledky pro občanský život. Pro Jeffersona stejně jako pro Rollse, profesora Harvardu, autora *A Theory of Justice*, která se diskutuje po celém světě, platí, že ne pouze náboženství, ale také filosofie je irelevantní pro život univerzity, pro život vědy a vzdělání.

Jiný hlas: So the liberal pragmatist theory of democracy has been we don't need a philosophic or religious justification for the way we do things, for our politics because politics is just a... it isn't supposed to be true, it's just supposed to work.

Hejdánek: pro tuhle americkou tradici liberální je základem nebo samozřejmostí, že není zapotřebí žádného náboženského ani filosofického zdůvodnění demokracie, protože nám nejde o to, jsou-li principy demokratické pravdivé či nepravdivé, správné či nesprávné, nýbrž nám jde o to, jak fungují, jak pracují.

Jiný hlas: So just as for the pragmatists, the *anti-realists*, science doesn't tell you the real nature of the world, it just tells you how to control the world. Politics doesn't rest upon the true democratic politics doesn't rest on the true theory of the nature of man or the state, it is just a way of keeping peace between citizens.

Hejdánek: No a tak z toho vyplývá, že pro pragmatisty věda není žádným souborem poznatků o tom, jak svět a věci vypadají, nýbrž jenom návodem, jak s nimi zacházet. A podobně tedy také politika nevykládá nic o povaze člověka nebo státu a společnosti, ale formuluje určitá pravidla, která umožňují zachovat mír mezi občany.

Jiný hlas: So the Dewey theory of American politics, the pragmatist theory of American politics is *pluralist*, meaning that we need as many different kinds of people and centers of power in the country as possible.

Hejdánek: V tom smyslu je ta Deweyho koncepce pluralistická, protože on tvrdí, že musíme mít tolik různých názorů a tolik různých středisek, různě orientovaných a za různými cíli se vydávajících lidí, kolik jenom je možné.

Jiný hlas: So on the *pluralist* theory, the state doesn't exist to fulfill an end. There isn't a project for the community as a whole. Instead, the all that the state is for is to ensure that all these different kinds of people with different philosophies, different interests, different culture, different religions keep the peace with each other.

Hejdánek: Pro pluralistický názor pragmatistů stát není ničím, co by mělo pracovat k nějakému cíli, co by

nějak zaměřovalo aktivitu společnosti k jednomu společnému konci. No a to vše, co má stát dělat, je umožnit nebo zajistit, aby všichni tito různí občané a skupiny občanů s různými názory náboženskými, filosofickými a já nevím jakými, s různými zájmy, s různou kulturní orientací, aby mohli mírumilovně spolu žít v jedné společnosti.

Jiný hlas: So for the pragmatists, liberal freedom doesn't require a philosophical justification of the kind, for example, that *Kant* or *Hegel* gave it, because it doesn't need a *metaphysics*.

Hejdánek: Pro pragmatisty tedy není zapotřebí, aby stát nebo určité zřízení bylo na něčem založeno, bylo zdůvodněno filosoficky nebo nábožensky tak, jak to třeba ve filosofické tradici německé dělali nebo se pokoušeli dělat *Kant* nebo *Hegel*.

Jiný hlas: And the result is that this liberal pragmatist tradition in social thought has always been attacked both from the Marxist left and from the religious right. Because the right-wing religious critics have said that the state, the community must have a single common purpose. For example, the perfection of mankind or the glory of God.

Hejdánek: A tak docházelo k tomu, že tato liberální koncepce byla vždycky předmětem útoků a kritiky jednak socialistů, marxistů z levice a nábožensky orientovaných lidí z pravice. Pravicoví kritikové náboženští tvrdili, že každé společenství, každá společnost musí mít nějaký cíl, nějaký účel jednotný. Třeba zdokonalení lidského rodu nebo oslavu Boží.

Jiný hlas: The Marxists have said that society needs a firm scientific philosophical basis and that liberalism is merely the expression of *bourgeois* economic greed. And in the last 20 years, liberalism has been more and more criticized by intellectuals in America as not serious enough, not weighty enough, not deep enough.

Hejdánek: Marxisté z levice naproti tomu říkali, že každá společnost musí mít nějaký filosofický nebo vědecko-společenský základ a cíl, a že ten liberalismus je jenom výrazem určité buržoazní společnosti, která pod záminkou té nefilosofičnosti nebo nenáboženskosti prostě si chce otevřít možnost podnikat cokoli. No a v posledních desetiletích byl liberalismus, ten tradiční americký liberalismus, hlavně v intelektuálních kruzích vždy znovu těžce kritizován jako ne dost promyšlený, ne dost hluboký, ne dost vážný.

Jiný hlas: *This kind of criticism, for example, has come from representatives of the Frankfurt school, followers of Adorno – the Frankfurt school, followers of Adorno, for example Habermas and Apel.*

Hejdánek: Ta kritika byla velmi ostře formulovaná zejména zástupci frankfurtské školy, kteří tedy utekli před nacismem do Spojených států a tam tedy měli velký vliv – Adorno, Horkheimer a Habermas, který tedy u nich aspiroval, a další.

Jiný hlas: *The Frankfurt people have combined Marxist criticisms of liberalism with the claim that at least democracy needs a transcendental foundation of some kind.*

Hejdánek: Frankfurtská škola nebo frankfurtiáni převzali určité myšlenky Marxovy v tom smyslu, že každá společnost potřebuje jakési transcendentní zakotvení, nějaké transcendentní cíle, k nimž se vztahuje.

Jiný hlas: *And this has resulted within American philosophy in a great deal of criticism of Rawls. He is the usual example of a liberal political thinker now.*

Já jsem nezachytil, v jaký souvislosti to je teda, že... *I didn't catch in which connection with the Frankfurt school is now Rawls. It's an opposition. The people who like Frankfurt hate Rawls.*

Hejdánek: Lidé z frankfurtské školy a tedy pokračovatelé tvrdě oponují Rawlsovi, protože ten pokračuje v té pragmatistické tradici.

Jiný hlas: *The basic argument of Rawls's book, A Theory of Justice, was...*

Hejdánek: Hlavním argumentem nebo hlavním takovým bodem pro tu diskusi je Rawlsova rozšířená kniha *Teorie spravedlnosti*.

Jiný hlas: *...was that there were two basic principles of a just society.*

Hejdánek: Jsou dva základní principy spravedlivé společnosti.

Jiný hlas: *The first principle was that everyone should have as equal opportunities as possible.*

Hejdánek: První princip je, že každý má mít přístup k různým možnostem všeho typu – ke vzdělání, k majetku, k práci a tak dále.

Jiný hlas: *The second principle is called the difference principle. It says when there can't be equality, you can only justify inequality by arguing that if we didn't have this inequality, the worst off people would be even worse off – that is, the lowest stratum of society would be even poorer.*

Hejdánek: Ten druhý princip je takzvaný princip rozdílnosti. Jestliže už nelze té rovnosti v možnostech dosáhnout, tak je zapotřebí...

Jiný hlas: *I didn't understand. If it is not possible the equality, then... The only justification for privilege, for inequality, is if the privilege weren't granted, then... if the privilege were not there, weren't granted, if the state didn't give a privilege, yes, then the unprivileged people would be even worse off.*

Hejdánek: Jestliže nelze dosáhnout toho vyrovnání, tak jediným ospravedlněním nerovnosti je, když se zjevně prokáže, že kdyby se určitá privilegia odstranila, tak ti nejslabší by na tom byli hůř.

Jiný hlas: *The kind of example Rawls has in mind is, it's alright to let some people have leisure because only by giving them leisure will the society have what it needs for the general welfare.*

Hejdánek: Příklad, který Rawls uvádí, je, že ideálem by bylo, kdyby všichni měli volno, prázdniny, prostě měli pohov, a mohli si dělat, co chtějí, protože jediné tak by bylo možno dosáhnout toho blahobytu všech, každý by si toho cenil.

Jiný hlas: *Rawls asks the question: how do we know that these are the right principles of justice?*

Hejdánek: Rawls ale staví otázku, jak vlastně, odkud vlastně víme, že tohleto jsou opravdu ta správná kritéria pro spravedlnost.

Jiný hlas: *And his argument is: suppose that you had to choose what kind of society to live in behind what he calls a veil of ignorance, not knowing anything about your own chances, talents, social position, anything.*

Hejdánek: Argumentace Rawlsova: když se vám dostane nebo všem lidem dostane svobodné příležitosti svobodného rozhodnutí, v jaké společnosti chtějí žít, za předpokladu, že jim nechybí informace, že nejsou omezeni jenom na to, co znají. Prosím vás, kontrolujte mě, já si nejsem teď zcela jistý, jestli jsem přeložil správně.

Jiný hlas: *His argument is: suppose you were in this position and had to choose what society to live in, you would choose a society regulated by those principles.*

Hejdánek: Za předpokladu, že máte svobodu rozhodnout se, v jaké společnosti chcete žít, no tak pak lze usuzovat, že si zvolíte společnost, která odpovídá těmto principům.

Jiný hlas: *So Rawls is saying Jefferson's principle of religious tolerance can be generalized.*

Hejdánek: Jeffersonův princip náboženské tolerance lze tedy zevšeobecnit.

Jiný hlas: *by thinking of the justification for democratic institutions as these are the institutions which everybody would choose to live in given that he didn't know anything about his own chances of being successful.*

Jiný hlas: Rawls říká, že za předpokladu, že máte svobodu se rozhodnout, pro jakou společnost si zvolíte, tak se zjevně řídíte podle principů spravedlnosti. Ale ne za... já už v tom blbnu... já jsem předtím přeložil, že za předpokladu, že víte o svých možnostech. Teď jestli jsem tomu dobře rozuměl, tak říkal, že naopak za předpokladu, že nevíte, jaké jsou možnosti vašeho speciálního uplatnění. *Perhaps I didn't understand well and suppose that you know about your special possibilities or suppose that you don't know... You don't know anything about yourself.* Za předpokladu, že neví člověk o svých specifických možnostech uplatnění. Tedy svobodně volí takovou společnost podle těchto principů za předpokladu, že se nevztahuje k sobě, že nemá dostatečné vědomí sebe a svých...

--- (1985-05-13 Richard Rorty (1) [LVH136VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: *...or intelligent or stupid.*

Jiný hlas: Za předpokladu, že nedbáte nebo nevíte o tom, jak je pro vás závažné nebo důležité být bílý nebo černý, muž nebo žena, bohatý nebo chudý, nebo inteligentní nebo hloupý.

Jiný hlas: *So the idea is a just state is one that you would be willing to live in even though you had no idea how you would succeed in it.*

Jiný hlas: Ta idea je asi taková: spravedlivá společnost je taková, kterou zvolíte, když nemáte ponětí o tom, jakým způsobem byste v ní mohli být úspěšní.

Jiný hlas: *The critics of Rawls say this is a ridiculous argument because if you try to imagine what you would choose knowing nothing about who you are, you don't know what you would choose.*

Jiný hlas: Kritikové Rawlse tvrdí, že to je směšný argument. Jestliže se totiž pro něco rozhodnete, aniž byste věděli něco o sobě a o svých možnostech, tak vlastně nevíte, co volíte, pro co se rozhodujete.

Jiný hlas: *So the religious critics of Rawls's liberalism say: it's important, my religion is important enough so that I am not going to abstract from my religion when I'm considering what a good society would be.*

Jiný hlas: Z té náboženské strany ta kritika zní: má víra je něco velmi důležitého životně, takže já prostě nemohu abstrahovat od toho a volit společnost bez ohledu na tu svou víru [nesrozumitelné].

Jiný hlas: *And the Marxists say that all ethics are the ethics of a class, and so it's ridiculous to ask someone to abandon his class when he is asked to choose a society.*

Jiný hlas: Marxisté zase z druhé strany říkají, že protože každá společnost je třídní společnost, každý člověk má nějaké postavení v té třídní společnosti, patří k nějaké třídě, takže je absurdní chtít, aby volil spravedlivou společnost v nezávislosti na tom svém třídním zařazení.

Jiný hlas: *So the issue between Rawls and his critics on both the left and the right is: do we need a conception of the nature of man and his... what is important about human beings before we can justify the choice of social institutions?*

Jiný hlas: Takže tím rozhodujícím problémem v diskusi mezi Rawlsem a jeho kritiky z obou stran je otázka, zda je nebo není zapotřebí mít určitou koncepci člověka a světa, společnosti, určité pojetí, a nebo zda to není zapotřebí k tomu rozhodnout, jakou společnost si chceme zvolit.

Jiný hlas: *The question was: do we need a conception of the intrinsic nature of man? For example, do we need a conception of man as standing in a relation to God or a conception of man as at a certain point in history where the race has been divided into classes?*

Jiný hlas: Je nebo není zapotřebí mít určitou koncepci člověka a světa, společnosti, určité pojetí k tomu rozhodnout, jakou společnost si chceme zvolit. Totiž je tu otázka, zda je nebo není důležité, je-li člověk věřící, nábožensky orientovaný člověk, a nebo je-li to na druhé straně určitá jednotka v dějinách, které jsou třídní povahy.

Jiný hlas: *Rawls is suggesting that we can forget about religion, metaphysics, and history when we think about politics.*

Jiný hlas: Rawls tvrdí, že je třeba vypudit všechnu filosofii, metafyziku, náboženství, když uvažujeme o politických záležitostech.

Jiný hlas: *And pragmatists like Dewey would say that Rawls was right because human beings don't have an intrinsic nature.*

Jiný hlas: A Dewey by souhlasil s Rawlsem v tom smyslu, že má pravdu, protože lidé nejsou ničím nebo nikým, kdo by měl nějakou svou vlastní povahu.

Jiný hlas: *Nothing for the pragmatist has an intrinsic nature.*

Jiný hlas: Neboť pro pragmatisty nic není takové, že by to mělo svou vlastní vnitřní povahu.

Jiný hlas: *Dewey and Rawls would admit that we do stand at a certain point in history, but our position in history is fortunately one in which a pluralistic, liberal, non-ideological society will actually work.*

Jiný hlas: Dewey nebo Rawls připouštějí, že každý člověk stojí na nějakém místě v dějinách a hraje nějakou roli v těch dějinách, ale naše pozice v těch dějinách je naštěstí umožněna tím pluralismem ve společnosti, který není nijak ideologicky organizován nebo řízen.

Jiný hlas: *So Rawlsians and Deweyans, Americans, intellectuals who think liberalism is enough, say the history of America's successes in being a more just society shows that pragmatism is the only philosophical view we need.*

Jiný hlas: A tak Dewey a Rawls i jejich přívrženci říkají, že v praxi americké politiky se ukázalo, že jediná filosofie, kterou potřebujeme, je právě ten *pragmatismus*.

Jiný hlas: *The liberals say things have been getting better for blacks, for women, for all the deprived groups, so just ordinary liberal reforms are all we need.*

Jiný hlas: Neboť právě v amerických dějinách se ukázalo, že postavení černých, žen a všech ostatních skupin se zlepšuje, a tak obyčejné liberální reformy jsou to jediné, co potřebujeme.

Jiný hlas: *But the critics of liberalism say from the Marxist left that actually America is still divided between the rich and the poor and that only a revolution can help the poor.*

Jiný hlas: Ale marxisté třeba ze své levice trvají na tom, že naopak právě dějiny ukazují, že to rozdělení třeba mezi bohaté a chudé stále trvá a dokonce že se prohlubuje a že tedy jediné, co potřebujeme, je důkladná sociální revoluce.

Jiný hlas: *And the people on the right say that America has been becoming demoralized, fragmented, that it's no longer a community, that it no longer has a sense of social trust.*

Jiný hlas: A naopak lidé z pravice, ti konzervativci zase naopak říkají, že společnost americká právě v důsledku toho liberalismu upadá, společnost se stává roztříštěnou, vlastně už přestává být společenstvím, je to prostě úpadek, rozkládá se, chybí jí pocit sounáležitosti.

Jiný hlas: *And the followers of the Frankfurt School say that we have become a country of rich consumers, hedonists who care about nothing except expensive pleasures.*

Jiný hlas: A kritikové frankfurtské školy ukazují, že Amerika se stala společností bohatých konzumentů, kteří se starají jen o sebe a co tam ještě bylo... to bylo všechno.

Jiný hlas: *So there are all these kinds of critics say we need something except traditional American pragmatic liberalism. But they disagree on what.*

Jiný hlas: Takže ti všichni kritikové se shodují v tom, že je zapotřebí něčeho jiného, než je ten tradiční pragmatický liberalismus, ale neshodují se, co by to mělo být.

Jiný hlas: *And these critics going back to the first question I discussed tend to be realists. That is they think there is something philosophically to be discovered about the nature of man.*

Jiný hlas: A ti to realisté trvají na tom názoru, že je zapotřebí a že to má smysl vyhledávat, prozkoumat, jaká je vlastně povaha člověka, abychom mohli pak rozhodovat, co se společností, co v politice a tak dále.

Jiný hlas: *I think it's interesting that discussions among philosophers on quite technical questions in semantics and philosophy of language often turn into discussions of political issues of their attitude toward liberalism as a kind of political thought.*

Jiný hlas: Což je překvapující a zajímavé...

Jiný hlas: *What I think it's surprising and interesting...*

Jiný hlas: ...že ty technické diskuse o tom, co to je pravda, jestli je to *korespondence* nebo...

Jiný hlas: *...that discussions which start out on technical problems about truth as correspondence or truth as justification...*

Jiný hlas: ...oprávněně...

Jiný hlas: *...and about the possibility of metaphysics...*

Jiný hlas: ...a jaká je možnost metafyziky...

Jiný hlas: *...eventually turn into discussions about politics.*

Jiný hlas: ...se najednou proměňují v diskuse politické.

Jiný hlas: *That is they turn into discussions about the adequacy of the pragmatic liberal outlook in general.*

Jiný hlas: Najednou je tu otázka, zda adekvátním je ten pragmaticky liberální typ.

Jiný hlas: *This is all I want to say about these two issues that I raised.*

Jiný hlas: To je pravděpodobně to hlavní, co jsem chtěl říct o těch dvou bodech, o dvou otázkách, které jsem tu postavil.

Jiný hlas: *But I want to bring up one final third topic.*

Jiný hlas: Ale nakonec bych ještě chtěl představit jednu poslední třetí věc.

Jiný hlas: *This is the influence of European philosophers like Derrida and Heidegger in America.*

Jiný hlas: A tou je vliv evropských filosofů, jako je Derrida nebo Heidegger, ve Spojených státech.

Jiný hlas: *Derrida and Heidegger are not studied much by American philosophers.*

Jiný hlas: Derrida ani Heidegger se nezabývali moc americkými filosofy.

Jiný hlas: *But they are studied a great deal by people in history, literature, religion, law, politics and so on.*

Jiný hlas: Ale hodně se jimi zabývali lidé v historii, sociologii nebo společenských vědách, v literatuře, politice a tak dále.

Jiný hlas: *Because analytic philosophy has become so very technical...*

Jiný hlas: Protože analytická filosofie se stala tak úzce technickou záležitostí...

Jiný hlas: *...the other professors, professors of literature, history...*

Jiný hlas: ...ostatní profesori, to jest třeba profesori historie nebo literatury a podobně...

Jiný hlas: *...tend to ignore analytic philosophy.*

Jiný hlas: ...mají tendenci naprosto ignorovat tu analytickou filosofii, poněvadž jim k ničemu není.

Jiný hlas: *They are interested in Rawls but not for example in Quine, Davidson or Putnam.*

Jiný hlas: Zajímají se o Rawlse, ale už ne třeba o Quina, Davidsona a Putnama.

Jiný hlas: *And their interest in Rawls is connected with their interest in Derrida and Heidegger.*

Jiný hlas: A jejich zájem o Rawlse je právě spjat s tím zájmem o Derridu a Heideggera.

Jiný hlas: *Because there is a feeling among American intellectuals that English language philosophy hasn't been serious and weighty and deep enough.*

Jiný hlas: Protože mezi americkými intelektuály je pocit, že anglosaská filosofie nebyla dosti vážná a hluboká.

Jiný hlas: *And so they think that Rawls is raising important questions and that Heidegger is raising important questions.*

A naopak se má všeobecně za to, že třeba Rawls postavil skutečně závažné otázky a Heidegger postavil závažné otázky a podobně.

But there is a paradox involved here because Derrida and Heidegger are anti-realists in that they are against metaphysics.

Ale je v tom skrytý jistý paradox, protože Derrida a Heidegger jsou vlastně antirealisté, jsou proti metafyzice.

They don't believe in a distinction between the intrinsic characters of things and mere appearance.

Nevěřící na smysluplnost rozdílu mezi vnitřními skutečnými vlastnostmi nějaké věci a těmi relativními, tak jak se nám jeví.

And so Derrida and Heidegger are on the side of Dewey in saying human beings don't have an intrinsic nature, society doesn't have an intrinsic nature, etc.

Takže Derrida a Heidegger jsou vlastně na straně toho amerického pragmatismu Deweyho a Jamese a souhlasí s nimi v tom, že věci nemají žádný vnitřní, tedy svůj vlastní charakter, vlastnosti a podobně.

But the paradox is that neither Derrida nor Heidegger have any sympathy with political liberalism.

Ta paradoxnost ovšem pokračuje dál v tom, že ani Derrida, ani Heidegger nemají nejmenší sympatie pro politický liberalismus.

Derrida will not criticize Marxism because he says that would betray the working class.

Derrida nechce kritizovat marxismus, protože kritizovat marxismus je vlastně podvádět dělnickou třídu.

And Heidegger, of course, was a reactionary and a Nazi for a while.

A naproti tomu Heidegger byl ovšem v tomto smyslu reakční a na jistou dobu dokonce nacista.

So the paradox is that the admiration of American intellectuals for people like Derrida and Heidegger leads them away from traditional American liberalism.

Tato absurdnost spočívá v tom, že sympatie k Derridovi a Heideggerovi u amerických intelektuálů odvádí od toho pragmatického liberalismu.

Yet at the same time, on the so-to-speak technical issues about truth, meaning, language, justification, and so on...

A zároveň v těch otázkách, co to je pravda, co to je význam, odůvodnění, zdůvodnění, ospravedlnění, verifikace a takové věci.

Questions about the relation between truth and verification.

Otázky o vztahu mezi pravdou a verifikací.

On the other hand, Heidegger and Derrida agree with the pragmatists on these technical philosophical epistemological questions.

Takže na druhé straně Heidegger a Derrida souhlasí s těmhle technicky rozpracovanými problémy té filosofie.

So the result of this paradox is that the philosophical situation in America is very confused.

A prostý výsledek toho je, že filosofická situace ve Spojených státech je hluboce konfušní, sporná.

If I may speak about myself for a minute. I have been teaching Heidegger and Derrida, trying to make them acceptable to the students.

Jestliže můžu na chvíli hovořit sám o sobě. Přednášel jsem o Derridovi a Heideggerovi, abych je trochu přiblížil a učinil přijatelnými pro americké studenty.

But at the same time, I am an old-fashioned American Deweyan liberal.

Na druhé straně ale jsem docela staromódní americký liberál.

And so my students tell me: if you were serious about Heidegger and Derrida, you couldn't be a liberal anymore.

Je možno mně tedy namítnout: jestli berete takového Derridu třeba vážně, tak už potom nemůžete zůstat tím liberálem.

So I would like to be a pragmatist Deweyan liberal and also an admirer of Heidegger, but it's hard.

Chtěl bych být dobrým Deweyovským liberálním pragmatistou, zároveň si podržet svůj obdiv pro Derridu, ale je to těžké.

The reason there is a problem is that the students no longer really trust America.

Ten vážný problém zatím je, že studenti ve své většině už nedůvěřují Americe.

When Dewey was writing in the early part of the 20th century, the Americans thought that they were a good, successful, promising country.

V době, kdy psal Dewey své věci a přednášel, to jest na začátku 20. století, Američané byli jednoznačně přesvědčeni, že Spojené státy jsou dobrou, pokrokovou a perspektivní zemí.

But nowadays, the country doesn't have the self-confidence that it had forty years ago.

Ale dnes už to je země, která nemá tu sebedůvěru, jakou měla před čtyřiceti lety.

So the students in America are very susceptible to Marxist, Frankfurt, Heideggerian criticisms.

Takže studenti v Americe jsou velmi přístupní marxistické, frankfurtské a heideggerovské kritice.

Jiný hlas: *liberalism.*

Because they feel that there is something terribly wrong with America and since the liberal pragmatic tradition has been basic to America, there must be something wrong with it too.

Jiný hlas: Neboť ta většina je přesvědčena, že je něco hluboce nesprávného, špatného, takřka zkaženého v existujících Spojených státech, a jestliže to je důsledkem toho pragmatického liberalismu, tak musí být něco těžce vadného také v tom pragmatickém liberalismu.

Jiný hlas: *Thank you very much. Now we shall make a ten minute pause and then we will have some thoughts on American philosophy with me that I will be leaving with Professor Hejdánek. A collection of Jefferson's writings, a collection of Thoreau and some books by Dewey and James. So if anyone is interested, please feel free...*

Jiný hlas: Přinesl jsem nějaké knížky z toho klasického odkazu amerického: Jeffersona, Deweyho, Thoreaua a ještě Jamese. Čili jenom říká, že to budou nějaké takové ty vydávané nové exempláře ke studiu, takže abyste o tom věděli, pokud budete mít zájem a možnost to číst, tak na to upozorňuje, že to

tady dává.

[přestávka]

Jiný hlas: Já bych chtěl ještě do toho vnést jednu věc. Ještě jsem se chtěl zeptat na toto: před deseti lety byl velice aktuální problém deideologizace. A určité problémy se mi aspoň jeví, jako kdyby v tomto problému mezi těmi realisty i irealisty opět znovu vycházely na světlo a znovu – myslím problém toho hodnocení – jestli tehdy byly třeba aktuální problémy, kdy se vycházelo z *Mannheima* nebo *Webera*, kdy se kladl důraz na to, že věda se nesmí hodnotit – ideologie samozřejmě především vytváří určité hodnotící prvky, hodnotící postoje – kladl se důraz na ten ryzí ideál, že věda... a zároveň se mluvilo o politice, kde se to ideologické hodnocení nesmí zanášet. A já jsem se chtěl zeptat, jestli to má nějakou vnitřní návaznost, protože určité věci se mi jeví, jako kdyby tam byly určité prvky takové té deideologizace.

Jiný hlas: *The question is... it seems to him that there is something common with the situation as you referred to and the discussions here twenty years or so, thirty years ago about the ideology and ideologization. If you have spoken at the same time about the conception of the pragmatist tradition that political questions shouldn't be treated ideologically, then...*

Jiný hlas: Jak se to tedy... když tedy ta situace je jakási obdobná, že se kritizuje ta ideologie, ideologizace a tak dále, podobně jako tady před lety, to téma je tam stejné. Tak v čem byl rozpor? Ted' jsem to zapomněl.

Jiný hlas: Ne, já jsem nemluvil o rozporu, já jsem mluvil o tom, jestli tam je jakási přímá souvislost mezi problémem...

Jiný hlas: *...then it's a question if it is something which arose intrinsically within the American situation or if it is also in this context... if there is a contact or an influence of the European discussions here and so on.*

Jiný hlas: *There was a famous book published in America about 1960 called The End of Ideology.*

Jiný hlas: Je velice slavná knížka, která byla na konci šedesátých let napsána ve Spojených státech: *Konec ideologií.*

Jiný hlas: *And this was written by an American liberal named Daniel Bell, professor of sociology at Harvard.*

Jiný hlas: Byla napsána americkým liberálem Danielem Bellem, profesorem sociologie v Harvardu.

Jiný hlas: *And he was saying America doesn't really need Europe or European thought anymore.*

Jiný hlas: Ten tam napsal: Spojené státy neboli Amerika už vůbec nepotřebuje nějaké evropské myšlení.

Jiný hlas: *The idea was deep philosophical reflection on either social or metaphysical matters is a stage that we have passed beyond.*

Jiný hlas: Ta potřeba nějaké hlubší filosofické reflexe o sociálním nebo metafyzickém dění, to je už stadium, které je za námi.

Jiný hlas: *His conception was like that of Auguste Comte.*

Jiný hlas: Byla to koncepce připomínající poněkud Augusta Comta.

Jiný hlas: *Comte said there was a religious stage, a metaphysical stage and a positive stage.*

Jiný hlas: Comte říkal, že jsou ty tři stadia: náboženské, metafyzické a pozitivní.

Jiný hlas: *And he meant by positive letting science take over.*

Jiný hlas: Tím pozitivním právě myslí, že vše se dostává do okruhu vědeckého řízení.

Jiný hlas: *But Bell and Dewey thought that there was a stage beyond positivism, namely...*

Jiný hlas: *pragmatism*, where science was taken so to speak no more seriously than religion.

Jiný hlas: Je to etapa historická, kde ani sama věda už se nebere o nic vážněji než náboženství.

Jiný hlas: *And in particular, the classical American liberals thought that Marxism was a primitive, old fashioned European idea.*

Jiný hlas: Ta kritika *marxismu* spočívala v tom, že se *marxismus* vydával za jakousi zastaralou, už z módy vyšlou *filosofii*.

Jiný hlas: *And that Heidegger was just a sort of confused mystic.*

Jiný hlas: *Heidegger prostě pro ně byl jakýmsi zmateným mystikem.*

Jiný hlas: *And then after Bell's book was published in 1960, everything changed.*

Jiný hlas: A poté, co ta Bellova knížka vyšla na konci šedesátých let, tak se najednou celá situace v Americe [nesrozumitelné] změnila.

Jiný hlas: *And this was because of the Vietnam war.*

Jiný hlas: To bylo způsobeno vietnamskou válkou.

Jiný hlas: *The Vietnam war made the Americans think that maybe the Marxists were right.*

Jiný hlas: Válka ve Vietnamu způsobila, že mnozí Američané začali uvažovat, že třeba marxismus má pravdu.

Jiný hlas: *That maybe we were not a liberal power but an imperialist power.*

Jiný hlas: Že totiž Spojené státy nepředstavují liberální moc, nýbrž imperialistickou moc.

Jiný hlas: *So in the 60s, while the war was going on, all the students in our universities wanted to read Marx, Hegel, Adorno, Habermas, anybody.*

Jiný hlas: V šedesátých letech, kdy válka pokračovala, tak všichni studenti na našich univerzitách chtěli číst Marxe, Hegela, Adorna, Habermase a tak dále.

Jiný hlas: *So it people said that Bell had published The End of Ideology at the beginning of the most ideological decade we ever had.*

Jiný hlas: Takže byli kousaví komentátoři, kteří říkali, že Bell napsal svou knížku o konci ideologie na začátku nejideologičtější dekády amerických dějin.

Jiný hlas: *I'm not sure that answers the question...*

Jiný hlas: Zajímá ji, zda to, co říkáme o skutečnosti, zda to koresponduje se skutečností.

Jiný hlas: *They are interested if what we say does correspond with any external reality.*

Jiný hlas: A teď bych přesně chtěla rozlišit, v čem ti antirealisté jsou teda v opozici.

Jiný hlas: *And I should like to make an exact distinction in what sense the anti-realists are opposing them.*

Jiný hlas: Tvrdí, že skutečnost o sobě neexistuje...

Jiný hlas: *If they tell us that the so-called reality in itself doesn't exist...*

Jiný hlas: ...anebo sice existuje věc o sobě, ale my se k tomu nemůžeme dostat a nemá smysl o tom hovořit.

Jiný hlas: *...or if it does exist, but we have no possibility to observe it without observation and therefore it has no meaning to speak about it.*

Jiný hlas: Co je to skutečnost pro ty pragmatiky?

Jiný hlas: *What does it mean reality for pragmatists?*

Jiný hlas: Jestli ten Dewey, když říká, že člověk zajisté má nějakou úlohu v dějinách, nějaké postavení v dějinách a hraje tam roli určitou...

Jiný hlas: *If Dewey told us that surely man has a certain place, a certain position within the history...*

Jiný hlas: Jsou dějiny skutečné?

Jiný hlas: *Is history real?*

Jiný hlas: Je ta role člověka skutečností?

Jiný hlas: *Is the role of man within the history real?*

Jiný hlas: Nebo záleží na tom, kdo zrovna se na to dívá, kdo to zkoumá?

Jiný hlas: *Or is it dependent on the man who is immediately observing it?*

Jiný hlas: Je zde tedy libovůle v posuzování historie, role lidí v historii?

Jiný hlas: *Does here exist a... It's completely subjective how we are observing or seeing, viewing the history?*

Jiný hlas: Nebo jsou nějaká jiná měřítko v posuzování takovéto v uvozovkách skutečnosti, jako jsou relevantní historické situace, sociální situace?

Jiný hlas: *Or are there some other criteria relevant for viewing the so-called reality of history, of historical*

situation, social situation?

Jiný hlas: *What the pragmatists want to do is to forget the distinction between reality and appearance, objective and subjective.*

Jiný hlas: O co se pokoušejí *pragmatisté*, co chtějí, to je vůbec zapomenout na rozdíl mezi skutečností a jevem, objektivním a subjektivním, řekněme věci, jak jsou a jak jsou pro nás.

Jiný hlas: *And they would like to replace those distinctions with the distinction between useful, not useful, important, not important.*

Jiný hlas: Tento rozdíl se pokoušejí nahradit jiným rozdílem: užitečný – neužitečný, fungující – nefungující.

Jiný hlas: *So they can agree that it is useful to study comparative history.*

Jiný hlas: Oni jsou ochotni souhlasit s tím, že to je užitečné studovat srovnávací historii.

Jiný hlas: *It's useful to have a narrative, a story to tell about the course of history.*

Jiný hlas: Je užitečné mít takový popisný vyprávění o tom, co se v dějinách stalo, čili vlastně dějepis, jak by se mu u nás říkalo.

Jiný hlas: *But it's not useful to, for example, continue the debate between Hegel and Marx about whether to think of history in spiritual or in economic terms.*

Jiný hlas: Ale naproti tomu je naprosto neužitečné pokračovat v diskusi mezi Hegelem a Marxem, jestli základem historie je duch nebo ekonomika.

Jiný hlas: *Because there is – you can learn a lot from Hegelian history and from Marxist history, but you don't have to say which one is faithful to reality.*

Jiný hlas: Je možno se mnohému přiučit právě tak z hegelovské filosofie jako z marxistické historie, ale je naprosto zbytečné chtít rozhodnout, které je věrné skutečnosti a které ne.

Jiný hlas: To se vracíme na ten pesimismus. Mě by zajímalo, v čem vidíte nějakou perspektivu nebo jaký asi ten trend, negativní dneska, jak skončí? K čemu to vlastně spěje?

Jiný hlas: *As far as the American students, in a sense, note all of...*

--- (1985-05-13 Richard Rorty (2) [LVH137VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: So I think the answer to the question is: yes, there really is something in the people as a whole that does correspond to *pragmatism*. But the intellectuals are terrified that it's about to disappear.

Dalo by se vyjádřit tak, že je skutečně něco z *pragmatismu*, co žije v lidech v Americe. Ale ti intelektuálové se obávají, že to mizí.

They're afraid that the *civil rights movement* for the blacks might be the last success.

Je velká obava, že to hnutí za osvobození černochů bylo posledním emancipačním nebo posledním hnutím za svobodu ve Spojených státech.

One reason is that there is a debate in America about *abortion* now.

Je to možno ukázat na tom, že teď je velká debata ve Spojených státech o *abolici*.

And certain religious churches are against *abortion*.

Některé křesťanské církve jsou ostře proti.

And for the first time a president has identified himself with those churches.

Poprvé se stalo, že americký prezident se identifikoval s těmito církvemi.

And this is very shocking to American intellectuals.

A to je pro americké intelektuály zcela šokující.

Hejdánek: K tomu *pragmatismu*. Znamená to, že je-li kritériem *pragmatické* společnosti nebo *pragmatismu* to, že něco funguje, tak intelektuál se chce ptát: v čem? Člověk řeší určité problémy, v tom je nemusí řešit. Člověk, aby mohl žít, musí žít na úkor druhých, třeba v celém světě, a to není problém samozřejmě jenom Ameriky. Je třeba, existuje určitě velkopřemysl s masem, existuje třeba i u nás určitě pojem jako živočišná velkovýroba. A například určitý člověk, nebo může se na to člověk dívat asi tak neproblematicky, že člověk se teda nají, všechno funguje, všechno je v pořádku, ale zrovna tak určitý člověk se podívá na to a řekne, který třeba bude soucítit s těmi zvířaty, řekne: Dobře, funguje to, ale je to dobré? A teď ta otázka spíš proti tomu *pragmatismu*, že teda je-li kritériem toho, že něco funguje, tak se

potom ale ta laťka těch určitých hodnot velice snižuje.

Jiný hlas: That's a question: if we ask only if it works or how it works, then it is never clear how far we have to go in the broad context of things. A certain form of production of meat, so-called production of meat, can work within a relatively reduced view of things, but it can have certain consequences which are not working, or which are quite negative. How can we decide that something works? Not by applying a general criterion, but by arranging society so that the people who will get hurt are able to say so. Nemůžeme to rozhodnout tím, zda něco funguje nebo ne tím, že aplikujeme nějaká obecná kritéria. Nýbrž že uspořádáme společnost tak, aby lidé, kteří k tomu mají co říct, třeba kritického, aby to mohli říct.

So the idea, this is Jürgen Habermas or Richard Rorty are alike on this. They both think that instead of *epistemology* we just need political freedom.

Je to asi tak, jak to formulovali Jürgen Habermas nebo dokonce Richard Rorty. Místo *gnoseologie*, nepotřebujeme *noetiku*, nauku o poznání, ale potřebujeme politickou svobodu.

There is a famous sentence by John Milton, the English poet.

Je jedna velmi známá myšlenka u Johna Milтона, anglického básníka.

He wrote a defense of freedom of speech.

Napsal obranu svobody slova.

It contains the sentence: "Whoever knew truth to lose in a free and open encounter?" It's a *rhetorical question*. "Whoever knew truth to lose in a free and open encounter?"

Ve spise je tato otázka: „Jak by mohla pravda prohrát ve svobodné společnosti?“ Je to řečnická otázka. It's like saying: it would be impossible in a free discussion for the truth not to win.

Ve společnosti je to otázka, jak by mohla pravda prohrát ve svobodné společnosti.

And what the *pragmatist* does is simply define truth as what wins in a *free and open encounter*.

Ale dá se to také tak říci, že pravda je to, co zvítězí v otevřené, svobodné společnosti.

So the idea is: it doesn't win because it corresponds to reality. All there is to its being true is just that it won in a *fair fight*.

Čili odpověď zní: pravda nezvítězí proto, že odpovídá skutečnosti, ale pravda se stává pravdou tím, že zvítězí v otevřeném boji.

We know that there are long years and decades and hundreds of years where truth is deprived from victory. Is it only because there is not freedom enough in history?

Víme, že jsou celá léta a staletí, kdy pravda nezvítězila. Je to jenom proto, že v historii nebylo dostatek svobody?

Yes. That is what he would say.

Jiný hlas: Pardon, já jsem se ještě chtěl zeptat, ale *because the men can be also silly*.

Well, even if in a free society...

No, no, it's not possible.

Moje otázka byla: znamená to, že jestliže jsou nějaké dlouhé etapy, kdy pravda je potlačena, je zbavena vítězství, je to jenom proto, že tam bylo nedostatek svobody? Ano, odpověď. *Pragmatisté* tvrdí, že to je jenom proto. A dále jsem to upřesnil: lidé můžou být taky blbí. I ve svobodné společnosti. A zamyslel se a prohlásil: ne, nemohou.

[smích]

Ale myslím si, že stačí... *well*, že v určitý otevřenější společnosti určitý demagog určité lidi svede někam uvést, to ještě přece neznamená, že ta společnost, která zatím otevřeně jde, je nenuť, tak to znamená, že to je pravda.

Jiný hlas: No, tak to je asi tak to stejné, už jste se o tom oba dva zmiňovali.

Jiný hlas: No, a může to špatně dopadnout. Že to není jenom, že ta svobodná diskuse blázní, jo?

Jiný hlas: *Well, in a sense it is a sort of metaphysics. If we have a deep conviction that what wins, what evinces it, what the victory is, in any case the final victory is... no, final, that's not... that what wins, that's*

truth. It is a conviction, it is a faith, it is an ideology. It's... okay. You might call it a faith, but I don't think you should call it a metaphysics, because a metaphysics would be one like Hegel's that said: the nature of reality is such that free inquiry will lead to truth. And the pragmatist isn't saying that. He's saying we haven't got two different ideals, freedom and truth, which because of metaphysics coincide. We just have one ideal: freedom.

Jiný hlas: Má námitka byla, že vlastně to je možno chápat jako zvláštní typ metafyziky. Věřit a víra. Věřit, že to, co vyhraje, je vždycky pravda, respektive že pravda vždycky vyhraje. A profesor Rorty připustil, že tedy je možno říct, že to je víra, ale že není možno říct, že to je metafyzika, protože tady není žádný... prostě *pragmatismus* netvrdí, že věci jsou zařízeny tak, že vždycky vítězí pravda. A zejména netvrdí to, že tady je jednak pravda, jednak svoboda a že to vždycky dopadne tak, že kde je svoboda, tak tam zvítězí ta pravda. Nýbrž je tady jenom jedna věc, a to je ta svoboda. Nechá se ta svoboda být a ona ta pravda už se dostaví sama. To je slušný liberalismus.

Jiný hlas: *One way of putting the difference between realism and pragmatism is to say: the realist thinks that the human race could be ideally free, ideally sensitive, ideally cultured, and still arrive at falsehood. The pragmatist says that suggestion doesn't make sense.*

Jiný hlas: Tady takhle možno teda definovat nebo ukázat na rozdíl mezi realisty a pragmatiky nebo antirealisty. Totiž že realisté jsou schopni připustit, že tady mohou být všechny podmínky, to jest i ta svoboda, i ta volná diskuse a zápas volný a tak dál, a že přesto to může končit falešností, omylem.

Jiný hlas: *The pragmatist says that suggestion doesn't make sense.*

Jiný hlas: A pragmatik na tohle říká: tento předpoklad nedává smysl.

Jiný hlas: *Because what we mean by finding truth is what wins in such an open encounter.*

Jiný hlas: Protože co míníme tím, že se dospěje k pravdě, to je právě to, co zvítězí v onom svobodném střetu.

Jiný hlas: No, na to je jediná odpověď: zvítězit nad těmi pragmatisty.

Jiný hlas: *The only answer to pragmatism is to win against them. But now the question who will be the winner. Only under ideally free conditions.*

Jiný hlas: Ovšem platí to jenom za ideálně... ta námitka, za ideálně svobodných podmínek.

Jiný hlas: *Yes. Well, one way of thinking of it is that we understand more about the concrete details of what it is for a society to be free than we understand what it is for a belief to accurately correspond to reality. So political theory is a clearer, simpler subject than epistemology. So the pragmatist suggests we forget epistemology.*

Jiný hlas: Má to jednu důležitou stránku. My prostě víme daleko více a detailněji, co je a co není fungující svobodná společnost, než víme, jaké to jsou ty poznatky, názory, ideje, které odpovídají skutečnosti a které neodpovídají. Tedy politická teorie je daleko jasnější a průhlednější téma nebo předmět, obor než *gnoseologie*, *epistemologie* neboli teorie poznání.

Jiný hlas: *So political theory is a clearer, simpler subject than epistemology. So the pragmatist suggests we forget epistemology.*

Jiný hlas: Tedy politická teorie je daleko jasnější a průhlednější předmět než *epistemologie*. A proto pragmatisté navrhuji: zapomeňme na *epistemologii*. Má ještě někdo? *I think all questions have been posed and we have now the final opportunity to express our thanks to professor Rorty. for your presence here and for our hope that you'll be remembering us and in a possible opportunity when you will be here in Europe in some near place that we have pleasure to see you again. Thank you very much.*

Jiný hlas: *Thank you. I'm very grateful to people for coming to listen to me. I should be back in about a year or so.*

Jiný hlas: Jsem velmi rád, že vás tolik přišlo, a doufám, že se zase za pár let vrátím.

Jiný hlas: *Well, thank you very much.*

--- (1985-05-13 Richard Rorty (2) [LVH137VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: For myself, I think that American society is still in fairly good health.

Jiný hlas: Pokud jde o mě, já mám za to, že americká společnost je stále ještě poměrně zdravá.

Jiný hlas: But it is in the position of not having any idea what the future looks like.

Jiný hlas: Ale nemá nejmenší ponětí o tom, jak bude vypadat budoucnost.

Jiný hlas: And this is the first time in two hundred years that America hasn't sort of seen the future clearly.

Jiný hlas: A je to poprvé za těch dvě stě let, co Spojené státy trvají, co Američané nevidí dost jasně do budoucnosti.

Jiný hlas: I think that the American intellectuals tend to be divided between those who think that European criticism has discovered something deeply wrong with American society.

Jiný hlas: Já myslím, že američtí intelektuálové jsou rozděleni na ty, kteří si myslí, že evropská kritika odhalila skutečně hluboké nedostatky americké společnosti.

Jiný hlas: And then there are the other intellectuals like me, who think that there are many good things in *Habermas*, *Heidegger*, *Derrida*, but that they have no bearing on liberal theory of justice.

Jiný hlas: A pak jsou jiní a já k nim patřím, kteří připouštějí sice, že *Habermas*, *Heidegger* a *Derrida* a tak dále mají hodně pravdy v ledasčem, ale že to zdaleka neznamená [nesrozumitelné].

Jiný hlas: But this debate among the intellectuals has no resonance in the country, no effect.

Jiný hlas: Ale tyto rozdílné názory mezi intelektuály nemají ani pro jednu stranu, nemají žádnou rezonanci v myšlení země.

Jiný hlas: The intellectuals just aren't that important.

Jiný hlas: Intelektuálové prostě jenom cítí, že je cosi důležitého v tom, ale asi to jsou ti jediní, kteří to cítí.

Jiný hlas: For the first time in America, the students in the universities voted for a conservative president.

Jiný hlas: Je to poprvé v dějinách Ameriky, co studenti na univerzitách hlasovali pro konzervativního prezidenta.

Jiný hlas: Their teachers, the intellectuals, unanimously hated *Reagan*.

Jiný hlas: Intelektuálové a jejich učitelé, to znamená jejich učitelé, takřka jednomyslně nenáviděli *Reagana*.

Jiný hlas: But the students voted for him anyway.

Jiný hlas: Ale studenti ho takřka jednomyslně volili.

Jiný hlas: The university teachers in America have always sort of moved their students a little more to the left.

Jiný hlas: Američtí učitelé vždycky vedli studenty spíše k levici.

Jiný hlas: But it isn't working anymore.

Jiný hlas: Ale už to nefunguje.

Jiný hlas: Měl bych ještě jeden dotaz, který ne úplně přímo navazuje, ale v této souvislosti západní filosofie je zajímavý, ale mě by zajímalo třeba, jak pan profesor kouká, pokud teda má představu, jak hodnotí třeba naši společnost. Nevím, do jaké míry je seznámen s těmi podmínkami v komunistickém režimu, ať v Číně, nebo v Sovětském svazu třeba, protože to bude vědět asi víc, než se zajímat speciálně o nás. Well, I should like to hear your view about the socialist countries, if you can compare it with the situation you see so critically in United States.

Jiný hlas: I think that the absence of academic and intellectual freedom in the socialist countries makes the Americans think of them as not really having a popular view or a national will, but just a government.

Jiný hlas: To, že intelektuálové v socialistických zemích nemají svobodu, způsobuje, že Američané prostě neuvažují o socialistických zemích jako o zemích, kde existuje nějaká národní vůle nebo nějaké veřejné mínění, nýbrž kde existují pouze vlády.

Jiný hlas: But one thing is that one of the strongest forces against America's suspicion of itself is the Eastern European intellectuals who are now in the West. They have become a sort of conscience for the West intellectuals.

Jiný hlas: Ale nejmocnější silou snad v této situaci se stali východoevropští intelektuálové, kteří odešli na

Západ a stali se jakýmsi svědomím západních intelektuálů.

Jiný hlas: For example, *Milan Kundera* is becoming extremely well known in America and so is *Czesław Miłosz*. *Miłosz* and *Kundera* are people who are in effect telling the Americans: „You were right not to have an ideology.“

Jiný hlas: Mohu jmenovat zejména *Kunderu* a *Czesława Miłosze*. Jsou to intelektuálové, kteří jsou neobyčejně dobře známí po celých Spojených státech a jsou to právě tihle lidé, kteří říkali Američanům: Máte pravdu, že [nesrozumitelné] nechcete být ideologičtí.

Jiný hlas: *Miłosz* and *Kundera* present an image of America in their works of a country which may be too rich, too interested in consumer pleasures, but one that was... that didn't make an intellectual mistake.

Hejdánek: *Kundera* a *Miłosz* poukazují na to, že tam svět je velmi mnoho bohatý na ty západní scény a ty některé přebujelé struktury a tak dále, ale že tam nedošlo k tomu intelektuálnímu omylu.

I would like to add a short comment in our... one of our Czech traditions, represented by *Comenius*, *Havlíček*, *Patočka*, especially *Masaryk*, *Rádl*. There is a stream of more and more deep criticism on liberalism. But this criticism is characterized by a distinction, sharp distinction between the liberalism which conceives that personal faith or conviction is and should be irrelevant in political questions, and between the deepest orientation to human liberties. And expressed by *Rádl*, *Marxism* is a consequence or fruit of liberalism. *Marx* was a liberal. Because he observes ideas and convictions and human faith as an ideology only, as a false... false consciousness. But if we should take earnestly the ideas of human rights and human freedoms, then it is necessary to pose the question on what foundations it is possible to build a society in which the people, the inhabitants, are able to be really free. Freedom without justice or without truth is not possible. The only way to freedom is to know the truth, to accept the truth as the most relevant thing, which is no thing, in our lives. Then it seems, in this tradition, it seems quite meaningless to deprive a free society of these *filosofical*, religious and so on foundations, which needn't be something which reduces the freedom, but which opens the way to freedom. And the distinction or the difference between an ideology as a false consciousness and between a true conviction or true *filosofy*, true religion and so on, is if it opens the way to the freedom or if it doesn't open or if it reduces the freedom. In a sense, it's also a pragmatic view, but with a certain respect to the nature of history where no result can be observed, could be observed as final, as the final one, as the definitive one. Well, that's all. And my question should be formulated that from the point of view of this one of our *filosofical* traditions, there exists...

Jiný hlas: a possibility which is not involved in any of these two possibilities or two positions which are in the debate in the *American thought*. It's a conception of truth which is something extremely relevant but not ideological. *Excuse me, I shall translate it very, very shortly.*

Jiný hlas: Já jsem chtěl jenom upozornit, a sice se mi to moc nepodařilo, poněvadž jsem v takovém mimořádně blbém stavu, že v českých tradicích, jedna z českých tradic pěstovaná jmény, ke kterým se teďka vždycky znovu vracím, *Patočka* i dřívější *Rádl*, že vlastně je rozvinuta velmi ostrá, zvláštní ovšem, kritika liberalismu, v níž se velice pečlivě rozlišuje mezi liberalismem, který v podstatě kašle na takzvanou ideologii, kterému ty náboženské nebo *filosofické*, metafyzické a tak dále otázky jsou putýnka, a mezi tím velmi vážným důrazem na lidské svobody a lidská práva, která znamenají brát člověka vážně. No, a že tedy tam byla vypracována koncepce, že k lidské svobodě vede poznání pravdy, že to není otázka nějakého zařizování společnosti, nýbrž že to je otázka svědomí.

No, takže to vlastně je linie, která se vůbec nedostala ke slovu v té diskuzi americké, že tedy to je protiliberalismus, protiliberalistické, ale zároveň to není linie, která by se mohla ztotožnit s nějakým tím omezováním svobody, tím sjednocováním lidí tím, že podržíme některé jejich možnosti, což jak ta levice, tak ta pravice má tendenci dělat. No, takže má otázka je, jak by tahleta myšlenka se mohla nějak vyjímát v té diskuzi, kde vlastně na ni není vůbec brán zřetel.

Jiný hlas: *What the pragmatists would like is to say the only criterion for important intellectual quests, as you said, is does it increase human freedom or not? In that sense Hegel was right in thinking of the story*

of modern history as the story of freedom. But the pragmatists would say if we can agree that this suggestion or policy increases human freedom, the question "Is it true?" doesn't arise. So for the pragmatist human rights as a slogan is okay as long as you don't ask, "And do they really exist?" Because when you ask "Do they really exist?" then you're asking for some kind of religious or metaphysical story about the intrinsic nature of the world. So in America the people who are against Heidegger and Derrida say the attacks of Heidegger and Derrida on what they call the metaphysics of presence, the metaphysical tradition, that this attack undermines people's ability to act. So the critics of Heidegger and Derrida say only rich leisured aesthetes could believe this. And these critics say it's only when you don't really have any problems that you can take pragmatism or Derrida or Heidegger seriously. So this is why I said that people like Miłosz tend to function as a kind of conscience, because Miłosz, for example, thinks that when things are serious, when there are problems, everybody is a realist.

Jiný hlas: Ta otázka, jak ji kladou *pragmatisté*, zní tak: to či ono zřízení společenské zvětšuje svobodu, nebo ne? A v tom smyslu Hegel měl naprostou pravdu, když to formuloval, měl za to, že moderní dějiny jsou dějinami svobody. Ale *pragmatisté* trvají na tom, že když se tážeme, zda to či ono společenské zařízení zvětšuje nebo zmenšuje svobodu, takže otázka, zda to je pravda, či není pravda, prostě nevzniká, vůbec se nestaví. Pro *pragmatisty* tedy otázka lidských práv je, zda jsou zachovávána, nebo ne, ale ne, zda skutečně existují. Poněvadž když půjde o to, zda opravdu nějaká jsou, nebo nejsou, tak se dostaneme do oblasti metafyziky a to nemá politický význam.

Ve Spojených státech lidé, kteří jsou proti Heideggerovi a proti Derridovi, říkají, že ty útoky Heideggerovy nebo Derridovy na to, čemu se říká metafyzická tradice, že tyto útoky podminovávají lidskou schopnost jednat. Kritici namítají, že to, čemu učí Heidegger a Derrida, tomu může věřit jenom bohatí a lidé, kteří mají dost prázdna, dost volného času a tak dále. A tito kritikové říkají, že když máte před sebou nějaký vážný problém, tak nemůžete brát ani Heideggera, ani Derridu a další vážně, protože vám k tomu vlastně nic neřeknou. A v tomto smyslu teda takoví lidé jako Miłosz a Kundera prostě fungují jako svědomí, protože třeba Miłosz ukazuje, že když jde o vážné věci, tak jsme všichni *realisté*.

Jiný hlas: *Miłosz's claim is... well, let me start over. In the Second World War there was a slogan: "there are no atheists in foxholes". Foxhole was a trench [nesrozumitelné]. The slogan was, in the middle of battle in the war, there were no atheists.*

Jiný hlas: People who didn't believe in God. *Excuse me, I didn't...* Jo, za poslední války běhalo takové heslo v Americe, že uprostřed bitvy neexistují už žádní ateisté.

Jiný hlas: *So Miłosz's point is that where he comes from in Poland there aren't any pragmatists.*

Jiný hlas: A Miłosz podobným způsobem ukazuje, že v tom Polsku, z kterého odešel, že nejsou žádní *pragmatisté*.

Jiný hlas: So his idea is that *pragmatism* and Heidegger and that kind of *philosophy* is a luxury that only Americans can afford.

Jiný hlas: On ukazuje, že takový *pragmatismus* je luxus, který si mohou dovolit jedině Američané.

Jiný hlas: Mně by v této souvislosti napadly dvě otázky. Ta první je k té vaší formulaci, že *pragmatisté* chtějí na to zapomenout, na ten rozdíl mezi skutečností a zdáním.

Jiný hlas: *I have an interest in the meaning of this sentence. They want to forget this difference or they abolish this difference?*

Jiný hlas: A tedy tato formulace mě zajímá, snaží se na to zapomenout, nebo ten rozdíl mažou?

Jiný hlas: *It's the first question. And the second one, they should replace this difference by another difference between useful and not useful.*

Jiný hlas: A ta druhá tedy navazuje na to, že oni tento rozdíl nahrazují rozdílem mezi užitečným a neužitečným. Jako příklad bylo uvedeno, že například je užitečné číst Hegela.

Jiný hlas: *For instance, it is useful to read Hegel.*

Jiný hlas: Když na to, že je užitečné číst Hegela, aplikuji to, co říkají *pragmatisté* například o vědě, to jest věda nevyhovává o skutečnosti...

Jiný hlas: *If I could apply this to the relation of pragmatists towards the science, that is, science didn't speak about reality...*

Jiný hlas: ...ale o tom, co se dá dělat, jak se s tím dá pracovat, jak je možné o tom rozmlouvat a tak dále.

Jiný hlas: *...but about what to do in the reality, how it's possible to work with it, how it's possible to speak with others and to understand it.*

Jiný hlas: Tedy je užitečné číst Hegela, protože student, když si přečte Hegela, nepropadne u zkoušky, nebude vyloučen ze studia filosofie...

Jiný hlas: *Then it is useful to read Hegel because the student will not be excluded from the further study because he is not able to do his exam.*

Jiný hlas: Je možné ho citovat někde, čímž nabude řádky a honorář, tak je kvůli tomuhle užitečné číst Hegela, nebo je tam něco, k čemu se lze dostat, co je dostupné?

Jiný hlas: *Or is it useful because Hegel is able to show something which normally we don't see?*

Jiný hlas: *On the second point, neither. The reason it's useful is that people who have read Hegel, like people who have read widely and deeply generally, are better members of democratic societies, because more sensitive, more imaginative, more able to foresee danger.*

Jiný hlas: Ani pro jeden z těch důvodů, které jste uvedla. Hegela je užitečné číst, protože lidé, kteří nejen Hegela, ale vůbec víc čtou a hlouběji čtou, tak jsou lepšími členy demokratické společnosti. Jsou vnímavější, přemýšlivější a tak dále.

Jiný hlas: *On the first point, pragmatism in America began with Charles Peirce... and Peirce defined a belief as a rule for action. Peirce definoval víru jako prostředek k akci. So if you want to find out what a person believes, observe how he acts. Když chcete zjistit, čemu kdo věří, tak musíte ukázat, jak jedná. The philosophical tradition had thought of a belief as a representation of reality. Filosofická tradice znamenala víru, že myšlení reprezentuje skutečnost. And Peirce said: suppose we just forget about beliefs as representations and think of them as tools for achieving our purposes. A za předpokladu, že zapomeneme na to, že víry znamenají nějaké ty reprezentace, a budeme je brát jen jako prostředky, jak dosáhnout svých cílů. Then we have a vocabulary for describing culture where questions about reality and objectivity need not come up anymore. Tak máme k dispozici určitý slovník, s jehož pomocí můžeme popsat jistou kulturu, kde se otázky po skutečnosti, osobě a objektivitě a tak dále už nemusí vyskytovat. Going back to what I said about Kant, just as the enlightenment said: in ethics, don't worry about the will of God. Just think of human freedom and forget God. Když se mám vrátit k tomu, co jsem řekl o Kantovi, tak jako v osvícenství bylo řečeno, že pro etiku není rozhodující, co si myslíme o Bohu. Stačí jenom myslet na lidskou svobodu a zapomenout na Boha. So the pragmatist said in science: forget about reality. Just think about human purposes. Tak pragmatisté říkali ve vědě: zapomeňte na skutečnost. Myslete jenom na lidské cíle.*

Jiný hlas: Dobře, zazněla tedy určitá kritika, která podtrhla určité hluboké nedostatky americké filosofie.

Hejdánek: To jenom někteří říkají.

Jiný hlas: To jenom shrnuji, ano. Přednášející řekl, že ta evropská kritika podtrhla určité hluboké nedostatky...

Hejdánek: Ne, neřekl to tak. Řekl, že někteří intelektuálové to připouštějí.

Jiný hlas: Ano, dobře, ano. Ale v podstatě o těchto, kteří to připouštějí, tak říká, aspoň já jsem porozuměl tomu, že tito jiní, kteří uznávají určitou kritiku Derridy, Habermase, Heideggera, tak mají velkou pravdu, ale mezi různými rozdílnými názory, které oni mají, jednotliví intelektuálové nebo určité skupiny, že vlastně nemají žádnou rezonanci. To jejich myšlení nemá žádnou rezonanci na myšlení té země.

Hejdánek: Ale nejenom tyhle druhý taky nemají.

Jiný hlas: Ano, ano. To znamená, ty skupiny intelektuálů, ať jsou takové nebo onaké, to znamená, že oni nerezonují vůbec s myšlením země. To znamená, já jsem si to domyslel tak, že to myšlení země, to je v podstatě právě ten pragmatismus, který tak funguje. To znamená to vábení... položím teď otázku, jestliže to, co bylo řečeno jako myšlení země, je to ten pragmatismus? Jak bylo řečeno jinde, že tedy pragmatisté

říkají, že americké dějiny nám ukazují, že jediná *filosofie*, která se ukazuje sama, která je dobrá, je pragmatismus. Takže jestli to můžu postavit jako otázku.

You mentioned that both sides of the intellectuals have nearly no resonance within the society. But it is not clear if we should conceive the way of thinking of the broad society as pragmatic. And it means it's the way of thinking, even if not trained, not elaborated and so on, it's the way of thinking which is the only perspective of the American thought or of any thought in this society, as expressed by some of the pragmatists, that the pragmatism is the only one philosophy which we need. And therefore is it the pragmatism of the broad society or is it the pragmatism of the intellectuals?

I think that the pragmatists among the intellectuals were right in saying that there is something in the American people as a whole which is a belief in tolerance that goes very, very deep, deeper than anything else. Zastánci pragmatismu mají za to, oprávněně ukazují na to, že je něco v americkém myšlení, v tom obecném myšlení, co ten pragmatický ráz má. Je to třeba ta tolerance, která je hluboce zakotvena v americkém myšlení.

There's a joke about something that President Eisenhower once said. He said: "This country was founded upon a religious belief in God and I don't care what it is." Existuje jakýsi vtip o tom, co prezident Eisenhower jednou řekl. Prohlásil prý: „Tato země byla založena na jisté víře v Boha a mně vůbec nezajímá, na jaké.“

The joke is supposedly that it's hard to have a deep belief in something... A ten vtip spočívá v tom, že je těžké mít hlubokou víru v něco...

Jiný hlas: *and not care whether anybody else believes it.*

Hejdánek: a nestarat se o to, jestli v to věří ještě někdo jinej.

Jiný hlas: *But Eisenhower was right that it's characteristic of America that an American president can never suggest a preference for one intellectual view over another as a condition of citizenship.*

Hejdánek: Ale Eisenhower měl hlubokou pravdu v tom, že americký prezident nemůže nějak blíže formulovat žádnou náboženskou víru nebo nějaké přesvědčení jakožto prezident, že to nemůže formulovat, a dokonce nějak za jiné nebo vnucovat to, předkládat to k věření a podobně.

Jiný hlas: *And the last success that we had in American politics was the civil rights movement for the blacks.*

Hejdánek: A poslední velký úspěch, kterého jsme v Americe dosáhli, bylo tažení za svobodu černých.

Jiný hlas: *And that was made possible by appealing to this spirit of tolerance.*

Hejdánek: A to bylo možné jenom právě tím ústavičným odvoláváním na ducha tolerance.

Jiný hlas: *The idea that no matter how different people were...*

Hejdánek: Ten důraz na to, že bez ohledu na to, jak jací lidé jsou, jakého charakteru jsou, tedy jaké povahy jsou,

Jiný hlas: *...that couldn't be an excuse for excluding them from anything.*

Hejdánek: nemůže být žádného důvodu, proč...